

16 september 2025

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

Waaier en een alternatief gebruik van begrippen

1 Waaier en effecten

Het effect van de discussies over een vorm van gelijkschakeling van het mbo, hbo en wo, in gang gezet met het gebruik van het begrip 'waaier', is zeker nog niet uitgewerkt. Het heeft geleid tot een andere aanpak rond de introductie- en kennismakingsactiviteiten, in de zgn. studentensteden. Nieuwe mbo'ers konden op veel plekken aanschuiven bij evenementen voor de nieuwe hbo'ers en wo'ers, al bleek dat het animo daarvoor niet altijd groot was. Dat kan te maken met de verschillen in leeftijd, maar ook met het feit dat veel nieuwe mbo'ers geen 'kennismaking' met de stad nodig hebben. Ze zijn meer gefocust op hun opleiding en daarmee op de instelling waarbij ze aan de slag zullen gaan.

Maar het positieve effect is dat wel nu in veel gemeentes goed naar de doelgroepen wordt gekeken en op basis daarvan met passende activiteiten worden verzorgd. Er zijn nog wel wat losse eindjes als het gaat om zaken als het lidmaatschap van 'studenten-voorzieningen' maar het lijkt erop dat daarover wel compromissen zijn te bereiken.

Er is nog sprake van een ander effect van 'de waaier' (misschien is 'spectrum' beter als metafoor, maar goed, als maar duidelijk is wat wordt bedoeld). Dan gaat het over het gebruik van de begrippen 'laagopgeleid' en 'hoogopgeleid', hoewel het mbo 'middelbaar' onderwijs is en geen 'lager' onderwijs. Het zit 'm in het gegeven dat we voor het hbo en wo spreken over 'hoger' onderwijs en ja, de niveaus daaronder bevinden zich nu eenmaal lager in het Nederlandse kwalificatieraamwerk, met hun eigen status, waarde en relevantie, binnen de Nederlandse maatschappij.

2 Alternatief

Recent kwam er weer een gemeente bij die nadrukkelijk af wil van de begrippen 'hoog- en lager opgeleid', als het gaat om de communicatie rond zaken die daarmee van doen zouden kunnen hebben. Het gaat om Hilversum. We geven hier de tekst van een artikeltje op de website van 'NHGooi', vooral om daarin wordt ingegaan op de mening van het LAKS, met een nuchterheid die zonder meer kan worden meegenomen in eventuele verdere discussies op dit punt.

Hier de tekst, in twee stukken, in de kaders, gevolgd door wat commentaar.

HILVERSUM - De termen 'hoog' en 'laag' opgeleid worden niet langer gebruikt door de gemeente Hilversum. De gemeente schrapt de termen en heeft ze vervangen door 'praktisch' en 'theoretisch' opgeleid.

Wethouder Gerben van Voorden volgt hiermee de wens van de gemeenteraad. In de nieuwe zogeheten gezondheidsagenda komen hoog en laag niet meer voor als het gaat om verwijzingen naar opleidingen.

Voortaan worden met theoretische scholen hbo's en universiteiten bedoeld. Praktisch opgeleide mensen komen van het mbo. Uit praktisch en theoretisch klinkt minder een waardeoordeel (hoger zou beter zijn en lager is minder goed).

Hilversum kiest dus wel voor de onderverdeling die 'waardevrij' kan worden genoemd, maar toch nog steeds een duidelijk verschil suggereert. Praktisch opgeleid kan 'met je handen werken' zijn

en theoretisch opgeleid meer 'denkend met het brein'. Het is dan goed dat LAKS dit ook suggereert, opgenomen in dat artikelje van NHGooi:

Beter alternatief

Studentenvereniging LAKS is geen voorstander van de nieuwe omschrijvingen, omdat er geen verschil is tussen theoretische en praktische opleidingen. "Niet alle mbo-opleidingen zijn praktisch en niet alle hbo/wo opleidingen zijn alleen maar theoretisch", aldus het Landelijk Actie Komitee Scholieren.

"Een beter alternatief volgens ons, is om te spreken van vervolgonderwijs. Zo praat je over het mbo, hbo en wo en stimuleer je de gelijke waardering van mbo-studenten en daarmee ook van vmbo-leerlingen."

Utrecht was in 2023 de eerste gemeente die helemaal stopte met hoog en laag opgeleid. Ze vond dat er meer waardering moest komen voor het mbo.

Het alternatief lijkt zonder meer handig te zijn, dus door te spreken van bepaalde onderwijsvormen, genoemd met de afkorting (mbo, hbo, wo), en van een stelsel waarbinnen sprake is van 'vervolgonderwijs'. Dus, iemand gaat na het mbo het hbo doen, met zaken die 'een vervolg' zijn op wat reeds is verworven aan competenties, samen met allerlei nieuwe leerdoelen. En zo zijn er prima leerlijnen uit te zetten en te benoemen.